

International Conference on The School of Martyr Soleimani (ICSMS 2021)

The pattern of shahid soleimani risk Management

Amir Hasirchi *

Hosein Niavand **

Abstract

Risk management is one of the basic requirements of modern armies and without the implementation of scientific and logical processes, we will not be able to identify and eliminate hazards in dynamic and technological environments. Due to the dangerous nature of military operations as well as military organizations themselves, risk management in military operations is very important. Military operations are complex and involve very complex details, which can lead to irreparable failure and damage without risk management. Therefore, it is important that high-ranking military commanders and leaders become familiar with risk management to prevent damage and failure in the organization and military operations. By using risk management, military forces can avoid costly accidents and increase their efficiency and effectiveness. It is clear that the decisions of military commanders in high-risk situations determine the fate of military operations as well as the military organization. Therefore, military commanders should be aware of the nature of the existing dangers and risks and know the ways to deal with it. The purpose of this article is to identify the views of the great martyr Sardar Rashid Islam Haj Qasem Soleimani in this regard. The present study is applied in terms of purpose and descriptive research in terms of data collection. In this article, based on the field and library method (biography, speeches, notes of the martyr and statements of the Supreme Leader) as well as interviews with experts close to the martyr, information is collected and for data analysis, qualitative analysis method. The theme is used and in the dimensions of risk management, which includes: planning, identification, quantitative and qualitative analysis, risk response and control and monitoring, after extracting the basic themes (including 32 themes) and the organizing themes (Including 5 themes) and comprehensive theme (including one theme), the risk management model was developed based on the themes extracted from the perspective of this high-ranking martyr and finally it was found that risk management is one of the strategic pillars of Shahid Soleimani school.

Keywords: Risk Management, Soleimani martyr views, Shahid Soleimani School.

* Assistant Professor, Department of Management, University of Imam Hossein, Tehran, Iran.

** Researcher, Department of Business Administration (BIMS), University of Mysore, India.

Corresponding Author: **Dr.Hossein Niavand**, Email Id:**niavandd@gmail.com**

الگوی مدیریت ریسک شهید قاسم سلیمانی

* امیر حصیرچی

دکتر حسین نیاوند **

چکیده

مدیریت ریسک و مخاطرات یکی از ملزومات اساسی ارتش های نوین است و بدون پیاده سازی فرایندهای علمی و منطقی، قادر به شناسایی و رفع مخاطرات در محیط های پویا و فناورانه نخواهیم بود. به دلیل ماهیت خطرآفرین بودن عملیات های نظامی و همچنین خود سازمان های نظامی، مدیریت ریسک در عملیات های نظامی از اهمیت بسیار مهمی برخوردار است. عملیات های نظامی پیچیده هستند و شامل جزئیات بسیار پیچیده، که بدون مدیریت ریسک می توانند باعث شکست و خسارت جبران ناپذیری شوند. از این رو حایز اهمیت است که فرماندهان و رهبران نظامی عالی رتبه با مدیریت ریسک آشنا شوند تا از خسارت و شکست در سازمان و عملیات های نظامی جلوگیری شود. با استفاده از مدیریت ریسک، نیروهای نظامی می توانند از حوادث پر هزینه اجتناب کرده و کارایی و توان خود را افزایش دهند. واضح است که تصمیمات فرماندهان نظامی در شرایط پرخطر، سرنوشت عملیات های نظامی و همچنین سازمان نظامی را تعیین می کند. بنابراین فرماندهان نظامی باید از ماهیت خطرات و ریسک های موجود آگاهی داشته و راه های مقابله با آن را بدانند هدف از این مقاله شناسایی دیدگاه های شهید والا مقام سردار رشید اسلام حاج قاسم سلیمانی در این خصوص میباشد. پژوهش حاضر از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ نحوه گردآوری داده ها از نوع پژوهش های توصیفی است. در این مقاله، براساس روش میدانی و کتابخانه ای (زندگی نامه، سخنرانی ها، یادداشت های شهید و بیانات مقام معظم رهبری) و هم چنین مصاحبه با افراد صاحب نظر و قرین به شهید، اطلاعات گردآوری و برای تحلیل داده ها، از روش تحلیل کیفی مضمون استفاده گردیده و در ابعاد مدیریت ریسک که شامل: برنامه ریزی، شناسایی، تحلیل کمی و کیفی، پاسخ به ریسک و کنترل و نظارت می باشد، بعد از استخراج مضمون های پایه (مشمول بر ۳۲ مضمون) و به مضمون های سازمان دهنده (مشمول بر ۵ مضمون) و مضمون فراگیر (مشمول بر یک مضمون)، الگوی مدیریت ریسک بر اساس مضمون های استخراج شده از دیدگاه این شهید والا مقام تدوین گردید و در نهایت مشخص شد مدیریت ریسک از ارکان راهبردی مکتب شهید سلیمانی است.

کلیدواژه ها: مدیریت ریسک، دیدگاه های شهید سلیمانی، مکتب شهید سلیمانی

* استادیار، دانشکده مدیریت راهبردی و اقتصاد، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران. hasirchy@yahoo.com

** پژوهشگر، دانشکده مدیریت کسب و کار، دانشگاه میسور هندوستان. niavandd@gmail.com

مقدمه

امروزه، نیروهای مسلح در محیطی پراز چالش و ابهام قرار دارند. لازمه‌ی ادامه کار ارگان‌ها در چنین محیط‌های پویا، همگامی با تحولات محیط، اتخاذ تصمیم‌های درست و مدیریت به موقع مواجهه با رویدادهاست. از طرف دیگر پاسخگویی درست به عوامل مختلف، مستلزم تصمیم‌گیری درست جهت مقابله با تهدیدات نظامی میباشد .

نیروهای مسلح به مثابه اصلی‌ترین سازمان نظامی موظف است کشور را از خطرات و تهدیدات خارجی حفظ نموده و همواره مدافع امنیت و تمامیت ارضی کشور باشد (ساکي زاده و جهانگیرزاده، ۱۳۸۷) .

از سوی دیگر آینده با عدم قطعیت و ابهام همراه است، به همین دلیل همواره مخاطره و ریسک وجود دارد. فرایند رایج در طراحی ساختار و سازماندهی نظامی به منظور مقابله با تهدیدات پیش‌بینی نشده محیط، بسیار شکننده است و در عمل پیاده‌سازی تحولات ساختاری را به مخاطره می‌اندازد؛ حتی ممکن است منجر به شکست شود. در چنین شرایطی ضمن از دست دادن زمان و صرف هزینه زیاد، سازمان کارایی و اثربخشی لازم را ندارد و کشور را دچار آثار سوء دفاعی و امنیتی میکند (آقامحمدی، ۱۳۹۰).

مکتب شهید سلیمانی یک مکتب عملیاتی، جهادی و ریسک‌پذیر است. در حقیقت این مکتب ظهور یک طیه الهی است که از یک اعتقاد برخوردار است و ریشه در یک اعتقاد الهی دارد و همچنین دارای یک فلسفه است، مکتب شهید سلیمانی دارای منطق و منطوق گرا است . مکتب شهید سلیمانی از عمل به تکلیف شروع می‌شود. یعنی مکتب شهید سلیمانی عمل به تکلیف الهی است (دکتر محسن رضایی، تابستان ۱۳۹۹).

در تمامی شرایط نظامی، کلیه ی جوانب و تهدیدات نظامی برای تصمیم گیری مشخص نیست. بنابراین از جمله مواردی که هنگام تصمیم گیری باید مورد توجه قرار گیرد، خطرات احتمالی یا قطعی موجود است که میتواند بر نتایج تصمیم های گرفته شده فرماندهان، تأثیر بگذارد و این همان حوزه ی مورد بحث در مدیریت ریسک است.

یکی از چالش های مدیریت مخصوصا در بخش دفاعی^۱ تحمل و برخورد با عدم اطمینان است، از اساسی ترین راهکارها و استراتژی ها برای حل و تحلیل عدم قطعیت، مدیریت ریسک است. میزان تمرکز بر تحلیل ریسک، به عنوان یکی از مراحل اساسی فرایند مدیریت ریسک، به طور مستقیم به درجه پیچیدگی سازمان و میزان تعامل آن با محیط پیرامون وابسته است؛ اما احتمال ضرر و زیان وارده ناشی از ریسک ها و مخاطرات همیشه با ارزیابی و تحلیل ریسک قابل کاهش است. مدیریت ریسک های نظامی در حقیقت همان مدیریت ریسک های مربوط به مأموریت های دفاعی یا نظامی است.

در این میان نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران به عنوان بازوی توانمند در عرصه بین المللی با فرماندهی حاج قاسم سلیمانی، مخاطرات و تهدیدات دشمن را شناسایی و پاسخ مناسب را تدوین نموده است. در تحقیق پیش رو، به بررسی تدوین الگوی مدیریت ریسک از دیدگاه شهید قاسم سلیمانی می پردازیم.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

مکتب شهید قاسم سلیمانی

هرگاه انسان از مدار فردیت خویش خارج گردد و سعه وجودی او آنقدر گسترش یابد که بر نفوس انسانها تأثیری قابل توجه در مسیر کمال بگذارد او در واقع تبدیل به یک مکتب شده است.

^۱Defence

آنگاه که منظومه‌ای منسجم و جامع و متشکل از اجزای یک شخصیت رشد یافته در ابعاد مختلف و زمینه‌های گوناگون شکل می‌گیرد او به عنوان یک مکتب و یک الگو و یک مدرسه درس آموز رخ می‌نماید. و سردار دلها و قاسم عزیز ملت‌های آگاه و آزاده این چنین بود. همان گونه که یار مخلص و همراه مؤمن و شجاعش ابومهدی مهندس «که درودبیکران الهی بر او باد» این چنین بود و همچنین در بیانات حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) نسبت به شهید سلیمانی بیان شد، معظم له شهید سلیمانی را تربیت یافته «اسلام» و «مکتب امام خمینی» معرفی کردند و ایشان را فراتر از فرد، بلکه مکتب معرفی کردند و فرمودند: «به شهید حاج قاسم به چشم یک فرد نگاه نکنیم؛ به چشم یک مکتب، یک راه و یک مدرسه درس آموز نگاه کنیم» (امام خامنه‌ای، بیانات، ۱۳۹۸/۱۰/۲۷).

مدیریت ریسک^۲

تعریف مدیریت ریسک: مدیریت ریسک شامل قسمتی از فرایندهای مدیریتی است که مدیران را قادر می‌سازد تا به صورت آگاهانه تصمیماتی در رابطه با مخاطرات اتخاذ نمایند. (بورس اوراق بهادار، بیتا) «یک فرایند متمرکز که طی چرخه عمر سیستم تکامل می‌یابد و عبارتست از: نوعی روش شناسی سازمان یافته برای شناسایی و اندازه‌گیری مستمر عوامل ناشناس، توسعه راهکارهای تخفیفی، گزینش، برنامه‌ریزی و اجرای مناسب تخفیف دهنده‌های ریسک و رهگیری عملکردها برای اطمینان از موفقیت در تضعیف ریسک» (وزارت دفاع آمریکا، ۲۰۰۶) در تعریفی کاربردی و کامل تر مدیریت ریسک عبارتست از: فرایند شناسایی، تحلیل و گزارش مخاطرات و تصمیم‌گیری در مورد پذیرش، اجتناب، انتقال و یا کنترل آن در یک سطح قابل قبول با توجه به هزینه‌ها و منابع موجود (وزارت امنیت داخلی آمریکا، ۲۰۱۱) چنانچه مدیریت بتواند طی یک

فرایند منطقی اطلاعات مناسب و کافی را از شرایط درونی و پیرامونی سازمان خود جمع‌آوری و بر مبنای آن اقدام نماید، خواهد توانست ضعف‌های درون سازمانی را به قوت و تهدیدات بیرون سازمانی را به فرصت تبدیل نماید؛ با قطعیت بیشتری رویدادهای منفی را از مسیر حرکت سازمان منحرف کرده و بر احتمال وقوع رویدادهای مثبت بیافزاید.

فرایند مدیریت ریسک: فرایند مدیریت ریسک عبارت است از: (۱) تعریف چارچوب اهداف (۲) شناسایی ریسک بالقوه (۳) ارزیابی و تحلیل ریسک (۴) توسعه راه‌حلها و پیشنهادها (۵) تصمیم‌گیری و اجرا (۶) ارزیابی و نظارت (۷) ارتباطات (وزارت امنیت داخلی آمریکا، بیتا).
از نظر چاپمن و وارد مدیریت ریسک فرایندی ۹ مرحله‌ای دارد: ۱- شناسایی جنبه‌های اصلی و اهداف مدیریت ریسک؛ ۲- تمرکز بر یک رویکرد راهبردی در مدیریت ریسک؛ ۳- شناسایی زمان بروز ریسکها؛ ۴- تخمین ریسکها و بررسی رابطه میان آنها؛ ۵- تخصیص مالکیت ریسک و ارائه پاسخ مناسب؛ ۶- تخمین میزان ابهام و عدم اطمینان؛ ۷- تخمین اهمیت رابطه میان ریسکهای مختلف؛ ۸- طراحی پاسخها و نظارت بر وضعیت ریسک؛ ۹- کنترل مراحل اجرا (عالم تبریز و حمزهای، ۱۳۹۰): استاندارد PMBOK مدیریت ریسک را یک فرایند ۶ مرحله‌ای در نظر می‌گیرد:

(۱) برنامه ریزی ریسک

(۲) شناسایی ریسک

(۳) تحلیل کیفی ریسک

(۴) تحلیل کمی ریسک

(۵) برنامه ریزی برای پاسخ به ریسک

(۶) کنترل و نظارت ریسک

همچنین استاندارد ۴۳۶۰ استرالیا^۱ نیوزیلند^۲ که در سال ۲۰۰۴ به عنوان استاندارد مرجع

مدیریت ریسک در زیرمجموعه استانداردهای جهانی سلامت، ایمنی و محیط زیست (HSE)

پذیرفته و توصیه شده است، فرایند مدیریت ریسک را در ۷ مرحله تبیین میکند:

۱- تعریف اهداف ۲- تشخیص ریسک ۳- تحلیل ریسک ۴- ارزیابی ریسک ۵- مشاوره و

ارتباطات ۶- اقدام ۷- نظارت و بازرسی (استاندارد، HSE)

الگوی فرایند مدیریت ریسک پیشنهادی وزارت دفاع آمریکا^۳ نیز شامل یک چرخه پنج

مرحله ای است: (A) شناسایی ریسک (B) تحلیل ریسک (C) برنامه ریزی تضعیف ریسک (D)

اجرای برنامه تضعیف (E) رهگیری و نظارت (وزارت دفاع آمریکا، ۲۰۰۶).

در الگوهای مختلفی که توسط محققان و پژوهشگران مختلف ارائه شده است، الگوهای

مدیریت ریسک دارای شاکله و ساختار یکسانی می باشند و تنها فرایندها گاه ادغام شده و یا به

صورت مجزا بیان شده است بنابراین در یک جمع بندی توسط محقق از الگوهای ارائه شده الگوی

کلی فرایند مدیریت ریسک به صورت زیر ارائه و تشریح میگردد:

الف- تبیین اهداف مدیریت ریسک

ب- شناسایی ریسک

ج- ارزیابی و تحلیل ریسک

د- تعریف راهکارها و راه حل ها

ه- نظارت و تجدید نظر

^۱Australia

^۲New Zealand

^۳U.S. Defence Ministry

تبیین اهداف مدیریت ریسک

مطالعات مختلف این گام را با عناوینی همچون؛ تعریف چارچوب اهداف، برنامه ریزی ریسک و یا تعریف اهداف ذکر نموده اند. وزارت امنیت داخلی آمریکا مدیریت ریسک را موجب تکامل و ارتقای برنامه ریزی عملیاتی و راهبردی، توسعه سیاست ها و راهبردها، بودجه بندی، ارزیابی و ارزشیابی عملکرد و فرایندهای گزارش دهی عنوان میکند (وزارت امنیت داخلی آمریکا؛ ۲۰۱۱) از منظر رویکرد سیستمی به سازمان نیز میتوان مدیریت ریسک را بر مبنای دو گام مرتبط هدفگذاری نمود:

۱) مدیریت پیشگیرانه^۱ قبل از وقوع حادثه ۲) مدیریت تصمیم^۲ اشتباه بعد از وقوع حادثه. مدیریت پیشگیرانه قبل از حادثه، بر مبنای تعریف برنامه هایی برای استقرار سیستم ایمنی، پیشگیری، حذف علل ریشه ایی مخاطرات و ایجاد سطح قابل قبولی از نگرانی، اضطراب و اطمینان خاطر، برنامه ریزی میشود و مدیریت تصمیم اشتباه بعد از حادثه، باید به تعیین برنامه هایی برای حفظ بقاء، خروج از بحران، تثبیت مجدد، بازگشت به روند عادی فعالیت و رشد توجه نماید. مهمترین هدف مدیریت ریسک، کمک به سازمان در مدیریت بهتر ریسکهای مربوط به مأموریتش است. این روش، مدیران را یاری میکند تا بتوانند هزینه های عملیاتی و اقتصادی خود را تعدیل نمایند و بهترین تصمیمات را اتخاذ کنند (پورصادق، فرشچی و موحدی صفت، ۱۳۹۲) سایر اهداف و کارکردهای مورد انتظار از مدیریت ریسک عبارتند از: الف- پیشگیری مقدماتی شامل حذف عوامل مخاطره آمیز در سازمان و ایمن سازی نسبت به آنها؛ ب- پیشگیری ثانویه شامل تشخیص به

^۱U.S. Department of Homeland Security

^۲Preventive Management

^۳ Decision Management

موقع ریسک و مدیریت آن با هدف جلوگیری از اخلال در عملیات جاری و آتی سازمان؛ ج-
پیشگیری نهایی شامل اصلاح و بازتوانی برای بازگشت سازمان به روند عادی و ادامه فعالیتها.

شناسایی ریسک^۷

ریسک عبارتست از: مخاطره، تهدید، رویداد، فرد، سازمان یا فعلی طبیعی یا مصنوعی که شامل آسیب جانی، مالی، اطلاعاتی، امنیتی، کارکردی یا محیطی برای فرد، سازمان یا جامعه باشد (وزارت امنیت داخلی آمریکا، ۲۰۱۱). ریسک عبارتست از: احتمال انحراف در یک برآورد.
شناسایی ریسک فعالیتی است که طی آن همه ارکان برنامه ها بررسی میشوند تا ریشه رویدادهای آینده شناسایی و مستندسازی شده و مراحلی برای مدیریت مؤثر آنها طراحی شود این کار باید تا حد امکان از ابتدای برنامه ها و حتی قبل از طراحی برنامه ها شروع شده و در طول اجرای برنامه های سازمانی به طور مستمر ادامه یافته و بازبینی شود (وزارت دفاع آمریکا ۲۰۰۶).

ارزیابی و تحلیل ریسک^۸

هر مخاطره دارای سه مؤلفه اساسی است: ۱. علت ریشه ایی ۲. برآورد فعلی ۳. پیامد آتی. علل ریشه ایی که هنوز شکل نگرفته و اگر به موقع حذف یا تصحیح شود از ایجاد یک پیامد سنگین جلوگیری خواهد شد. برآورد فعلی در واقع پیشبینی نسبت به چیزی است که در آینده اتفاق خواهد افتاد و پیامد آتی که نتیجه وقوع ریسک در واقعیت است. علل ریشه ایی مهمترین بُعد ریسک است؛ از این رو تهدیدات باید مورد بررسی ریشه ایی و ماهیتی قرار بگیرند (وزارت دفاع آمریکا ۲۰۰۶).

^۷Risk Identification

^۸Risk Assessment

وزارت امنیت داخلی آمریکا در رویکرد فراگیر به مدیریت ریسک، انواع ریسکها را در سه

گروه کلی ریسک های راهبردی، عملیاتی و سازمانی جای میدهد.

ریسک های راهبردی تهدیدی برای توانایی سازمان در نیل به راهبردهایش به شمار میروند

که بر فلسفه وجودی، شهرت و قابلیت پیشینی روندهای بلندمدت سازمان تأثیر جدی میگذارند.

ریسک های عملیاتی بر کارکنان، مواد، تجهیزات، زمان، اطلاعات، فناوری و نیل به اهداف

عملیاتی تأثیر گذارند. ریسک های سازمانی که کمتر قابل لمس و مشاهده هستند، از درون سازمان

نشئت میگیرند و توانایی سازمان را در سازماندهی، جذب نیرو، آموزش و پشتیبانی متأثر مینمایند

(وزارت امنیت داخلی آمریکا، ۲۰۰۶) فنون متنوعی برای ارزیابی و تحلیل ریسک استفاده میشوند

که در دو دسته کلی جای میگیرند:

فنون تحلیل کیفی و فنون تحلیل کمی، در تحلیل کیفی ریسک، با توجه به درجه بندی

ریسکها میتوان تمام ریسکها را در نظر گرفت یا بخشی از آنها را، که اولویت کمتری دارند، حذف

نمود. در تحلیل کمی ارتباط بین ریسکها با تداوم عملیات در نظر گرفته میشود و مشخص مینماید

که استمرار عملیات با توجه به هر ریسک بحرانی چه تغییری میکند. نتیجه ارزیابی و تحلیل

ریسک عبارتست از:

اولویت بندی ریسک ها، تشخیص ریسک های بحرانی و تعیین عوامل شدت تأثیر، احتمال

وقوع، ضریب تعیین و نمره هر ریسک. ضریب تعیین یا ضریب کشف عبارتست از: توانایی کشف

و ردیابی یک ریسک به همراه فرصت کافی برای برنامه ریزی اقتضایی به منظور پاسخگویی به

ریسک.

تعریف راهکارها و راه حل ها

فعالیت شناسایی، ارزیابی و انتخاب ابزارها، راهکارها و بردهایی که ریسک ها را با توجه به محدودیت ها و مقاصد موجود، در سطحی قابل قبول نگاه دارد (وزارت دفاع آمریکا، ۲۰۰۶) وزارت دفاع آمریکا در سال ۲۰۰۶ چهار راهبرد عمده را برای تصمیم گیری در مورد نحوه مواجهه با ریسکها ارائه میدهد: ۱. پذیرش ۲. اجتناب ۳. کنترل ۴. انتقال (وزارت دفاع آمریکا، ۲۰۰۶).

۱. پذیرش: تصمیمی صریح یا ضمنی مبنی بر اینکه در برابر ریسک مورد نظر هیچ واکنش مؤثری صورت نگیرد.

۲. اجتناب: تصمیم یا راهکاری که سازمان را از رویارویی و تأثیرپذیری از ریسک دور و از آن بر حذر میدارد.

۳. کنترل: فعالیتهایی برای کاهش توان آسیب ریسک و یا نگهداری ریسک در یک سطح قابل قبول.

۴. انتقال: اتخاذ راهبردهایی برای انتقال تمام یا بخشی از پیامدهای ریسک به شخص، سازمان، سیستم و یا شبکه ای دیگر، مثل راهبرد ایجاد پوششهای بیمه ای.

در این مرحله روشها و هزینه های حذف خطر هر یک از ریسکهای بحرانی محاسبه و با میزان پیامد و نمره ریسک مقایسه شده و با توجه به توجیه اقتصادی، امنیتی، ایمنی، فرهنگی و اجتماعی یکی از راهبردهای مواجهه با ریسک انتخاب میگردد.

نظارت و تجدید نظر

هدف از نظارت بر اجرای راهکارهای مدیریت ریسک، کسب تجربه و اطلاعات کافی درباره

ریسک های آتی است تا بتوان درباره علل ریشه ای ریسکها قضاوت و تصمیم گیری نمود (وزارت دفاع آمریکا، ۲۰۰۶) نظارت عبارتست از فرایند ردیابی، ارزیابی و اندازه گیری نظاممند اقدامات مقابله با ریسک، مطابق با استانداردهای تعیین شده، طی فرایندهای توسعه و بهبود راهکارها (وزارت دفاع آمریکا، ۲۰۰۶) باید توجه داشت که ریسک ها طی زمان و در مواجهه با تحولات محیطی، تغییر ماهیت داده، تبدیل شده و جا بجا می شوند و می توانند در جای دیگر و با شکل و میزان تأثیر متفاوت تری ظاهر شوند. ریسک های جدید، به شکل دائم شکل میگیرند و سازمان را تهدید می کنند؛ از این رو همواره نظارت و پایش مستمر در سازمان و محیط پیرامونی سازمان برای غافلگیر نشدن در مواجهه با مخاطرات لازم است و هوشیاری و نکته سنجی مدیران و فرماندهان را طلب می کند.

پیشینه پژوهش

مدیریت ریسک

طبق گزارش (حادث ۲۰۱۰) و (هودر ۲۰۰۷) روشهای مدیریت ریسک را میتوان به دو دسته انسانی و هوشمند تقسیم کرد. در روش های انسانی استفاده از فرد خبره، علاوه بر تحمیل هزینه ی زیاد به سازمان، پایداری سازمان را به شدت کاهش میدهد؛ زیرا سازمان در برهه های زمانی، وابسته به قدرت فرد خبره عمل خواهد کرد.

از طرف دیگر عموماً روشهای مبتنی بر یادگیری ماشین (هوشمند) به دلیل پایداری و هزینه کمتر نسبت به استفاده از افراد خبره در بسیاری از سازمان ها بیشتر مورد اعتبار هستند اما با توجه به این پژوهش همچنان دقت پیش بینی، ارزیابی و مدیریت ریسک در سیستمهای انسانی قابل توجه است.

شمس السادات زاهدی (۱۳۷۹) به بررسی تحقیقی تحت عنوان مدیریت ریسک سیاسی اشاره دارد، در این مقاله انواع ریسک سیاسی مطرح میشود و به ارزیابی و نحوه مدیریت آن می پردازد. نتایج این پژوهش نشان میدهد مدیران می توانند با ارزیابی صحیح میزان ریسک سیاسی، اثرات ریسک را به حداقل رسانده و از فرصت های موجود بهترین بهره را ببرند.

ناصر شهلائی (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی و تحلیل ریسک مدیریت منابع انسانی ارتش جمهوری اسلامی ایران پرداخته است این تحقیق از نوع کاربردی توسعه ای و موردی زمینه ای بوده که جامعه آماری آن شامل فرماندهان و خبرگان ارتش جمهوری اسلامی ایران بوده نتایج حاصله از این تحقیق نشان میدهد که سه مورد از با اهمیت ترین ریسک ها در مدیریت منابع انسانی آجا، «اجرا نشدن فرایند خاص جذب نخبگان، دشواری جذب و نگهداری کارکنان متخصص و با مهارت بالا و نگاه متفاوت مسوولان به احتیاط و ذخیره» می باشد.

مهدی باستان و همکاران (۱۳۹۸) در مقاله ایی تحت عنوان مدل ارزیابی سیاست های مدیریت ریسک بالینی در این تحقیق، نویسندگان به شناسایی ساختار سیستمی مؤثر بر رخداد خطاهای بالینی در بیمارستان ها با رویکرد پویایی شناسی سیستم پرداخته، در این مقاله با ارائه یک مدل شبیه سازی، امکان ارزیابی سیستمی اثربخشی سیاست های مدیریتی امکان پذیر شده است. نتایج نشان میدهد که سیاست های ایجاد پرونده الکترونیک سلامت، فرهنگ ایمنی بیمار و حاکمیت بالینی در کاهش خطاهای بالینی نقش مؤثری دارند، از این میان سیاست بهبود فرهنگ ایمنی بیمار سیاستی است که با بیشترین اثربخشی معرفی می گردد. نظام سلامت ایران علی رغم رشد زیرساخت های سلامت و سیاست گذاری های جدید، خطاهای پزشکی با روند در حال رشد مواجه است و این موضوع به یکی از چالش های مهم سیاست گذاران حوزه سلامت تبدیل شده است. توسعه زیرساخت و تلاش برای بهبود شاخص های عملکردی بدون برخورداری از درک سیستمی

از مسئله، منجر به کاهش میزان خطاهای بالینی در بیمارستان‌ها و مراکز سلامت نخواهد شد.

مهدی مدیری و همکاران (۱۳۹۵) به بررسی مدیریت ریسک در بحران‌های انسان‌ساخت با رویکرد پدافند غیرعامل (نمونه موردی: کلان‌شهر تهران) پرداخته‌اند، در این پژوهش کلان‌شهر تهران به عنوان بزرگترین و مهم‌ترین شهر کشور به عنوان نمونه انتخاب و با توجه به موضوع تحقیق شالوده مطالعه ترکیبی از روش‌های توصیفی، تحلیلی و موردی انتخاب شده است. که به منظور طبقه‌بندی و تجزیه و تحلیل اطلاعات مذکور وزن و اهمیت نسبی هر یک از تهدیدات از نظر کارشناسان و با استفاده از مدل ANP و مدل هازوپ مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می‌دهد که تروریسم و شورش به ترتیب با ۲,۷ و ۲,۶ بیشترین امتیاز را به خود اختصاص داده است، همچنین نتایج مدل^{۱۳} HAZOP نشان می‌دهد که جنگ و حمله دشمن و تروریسم به عنوان فاجعه بارترین نوع تهدیدات در محیط‌های شهری می‌باشند که با مدیریت ریسک چنین تهدیداتی می‌توان از خسارات فاجعه‌بار آن‌ها تا حدود زیادی کاست. بر این اساس در شرایط فعلی شهر تهران چنانچه تدبیری اندیشیده نشود، در اثر اولین اقدامات دشمن، زیرساخت‌های این شهر دچار اختلال می‌شود، به دنبال آن مشکلات اساسی به وجود می‌آید. در نتیجه در نقطه آغازین بحران بسیاری فعالیت‌های اقتصادی اجتماعی و سیاسی شهر دچار وقفه شده و فعالیت‌های مردم، مسئولین و حتی مدافعان شهر با مشکل روبه‌رو می‌شود.

آرین قلی‌پور و الهام ابراهیمی (۱۳۹۵) به بررسی مدیریت ریسک منابع انسانی: کاربرد رویکرد آمیخته، در روش شناسی تحقیق، نویسندگان از سه مرحله نخست فرایند مدیریت ریسک منابع انسانی شامل: شناسایی، تحلیل و سنجش ریسک‌ها استفاده کرده، نتایج تحقیق نشان می‌دهد

^{۱۳}Analytical Network Process
^{۱۴}Hazard and operability

که ریسک های عملیاتی منابع انسانی دارای بیشترین مجموع تاثیر گذاری و تاثیر پذیری در شبکه ارتباطات متقابل میان ریسک ها می باشد و نسبت به سایر حوزه های اصلی ریسک های منابع انسانی از بالاترین اولویت برخوردار است.

حسین کثیری (۱۳۸۴) در پژوهشی تحت عنوان مدیریت ریسک واحد اقتصادی - چارچوب یکپارچه (ERM) می پردازد، در این مقاله، مدیریت ریسک واحد اقتصادی-چارچوب یکپارچه، ضمن ارائه تعریف جامعی از مدیریت ریسک و اهداف آن، اجزای مدیریت ریسک را هشت جزء به هم پیوسته محیط داخلی، هدف گذاری، شناسایی رویدادها، ارزیابی ریسک، واکنش نسبت به ریسک ها، فعالیت های کنترلی، اطلاعات و ارتباطات و نظارت تعریف نمود که در واقع این هشت جزء دربرگیرنده اجزای پنجگانه سیستم کنترل داخلی منعکس در گزارش تحقیقی «کنترل داخلی-چارچوب یکپارچه» می باشد. به دنبال این اهداف، مدیریت ریسک واحد اقتصادی نسبت به اینکه مدیریت و هیأت مدیره نسبت به ایفای نقش نظارتی خود آگاه و به شکل مداوم به میزانی که واحد اقتصادی به سمت دستیابی اهداف خود حرکت می کند، اطمینان معقول فراهم می کند. زمانی مدیریت ریسک واحد تجاری، در هر یک از چهار طبقه اهداف فوق، اثربخش عمل می کند که هیأت مدیره و مدیریت به ترتیب اطمینان معقول حاصل کنند که اهداف استراتژیک و عملیاتی واحد تا چه میزان قابل دستیابی است و اینکه گزارشگری واحد قابل اتکا بوده و قوانین و مقررات ذی ربط رعایت می شوند. (طبق این مستند، کنترل داخلی فرآیندی است که به منظور کسب اطمینان معقول از تحقق اهدافی که در سه گروه اثربخشی و کارآیی عملیات، قابلیت اعتماد گزارش دهی مالی و رعایت قوانین و مقررات دسته بندی می شود، توسط هیأت مدیره، مدیریت و سایر کارکنان یک واحد اقتصادی برقرار شود.

بهر روز دری و احسان حمزه ایی(۱۳۸۹) در مقاله ایی تحت عنوان تعیین استراتژی پاسخ به ریسک در مدیریت ریسک به وسیله تکنیک ANP (مطالعه موردی: پروژه توسعه میدان نفتی آزادگان شمالی) به بررسی استراتژی های پاسخ به ریسک با استفاده از روش ANP^{۱۵} که به عنوان یکی از تکنیک های تصمیم گیری چندشاخصه (MADM) شناخته میشود می پردازد. در این پژوهش ابتدا اصلیتترین ریسک پروژه از طریق پرسشنامه تعیین شده است. سپس استراتژیهای پاسخ برای مهمترین ریسک بحرانی، مشخص و در نهایت با کمک از پژوهش های پیشین و همچنین تکنیک گروه اسمی، مدل تصمیم گیری تهیه و از طریق مقایسات زوجی، بهترین استراتژی برای مهمترین ریسک در پروژه توسعه میدان نفتی آزادگان شمالی انتخاب شده است. تیم باس و راجر روبیشاو (۲۰۰۱) در پژوهشی تحت عنوان «دفاع در عمق مورد بررسی مجدد: ریسک کیفی روش تجزیه و تحلیل برای عملیات پیچیده شبکه مرکزی» به بررسی ساختار حفاظت از مرز در عمق را با دیدگاه مدیریت ریسک کیفی پرداخته است، روش کیفی ارائه شده در این مقاله یک دفاع در عمق گسترده را ارائه می دهد چارچوبی که به طور قابل توجهی باعث کاهش ریسک عملیاتی، بهینه سازی منابع سیستم و کاهش هزینه ها می شود.

شهید سپهد قاسم سلیمانی

زارعی (۱۳۹۸) در پژوهشی تحت عنوان «کنکاشی مقدماتی در مکتب سلیمانی» با بررسی سرگذشت و ویژگیهای شخصیتی و اعتقادی شهید سلیمانی، تشیع ایشان را «عافلگیری بزرگ» بیان میکند که مرزها را درنوردید و پیام ایشان را به جهانیان رسانید.

^{۱۵} روش ANP یکی از روشهای تصمیم گیری چند معیاره (MADM) است که شبیه به روش AHP است اما در آن معیارها یا معیارهای فرعی یا گزینه ها وابستگی یا رابطه دارند.

¹Multiple Attribute Decision Making

محمدظاهری (۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان «ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریتی شهید سپهد قاسم سلیمانی» ابتدا با بهره گیری از تحلیل مضمون مصاحبه ها، فیلمها و داده های متنی مرتبط با شهید، ۴۴ مضمون پایه، ۱۷ مضمون سازمان دهنده و ۶ مضمون فراگیر تحت عناوین «مشی سیاسی، مشی اقتصادی، مبانی اعتقادی، زمینه های فردی، زمینه های شغلی و مشی فرهنگی» استخراج و سپس با استفاده از رویکرد ساختاری تفسیری نسبت به سطح بندی اقدام کرد که مبانی اعتقادی به عنوان اثرگذارترین مضمون در سطح چهارم، زمینه های فردی در سطح سوم، مشی های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی در سطح دوم و زمینه های شغلی به عنوان اثرپذیرترین مضمون در سطح اول قرار گرفت.

حسین دهقانی پوده و امین پاشایی هولاسو (۱۳۹۹) در تحقیقی تحت عنوان «تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی» به بررسی مکتب شهید قاسم سلیمانی به عنوان مکتبی جهانشمول و اخروی و الگوسازی آن برای الگو قرارگیری از سوی فرماندهان و مدیران از ضرورت های اساسی جامعه امروزی ماست پرداخته در این تحقیق که به روش کتابخانه ایی به بررسی زندگینامه، سخنرانی ها، یادداشت ها و وصیتنامه شهید و همچنین مصاحبه با افراد صاحب نظر و استفاده از نظر خبرگان پرداخته و با بهره گیری از روش تحلیل مضمون، مکتب این شهید و الامقام در پنج بُعد «معنوی و ارزشی»، «فردی و رفتاری»، «فرماندهی و مدیریتی»، «نظامی» و «تأثیرگذاری (عملکردی)» مشخص شد نتایج به دست آمده نشان داد که پیامد مکتب سلیمانی، «سعادت و شهادت» است.

با توجه به مطالعات گذشته و تحقیقات صورت گرفته توسط محققین، ارائه و تدوین الگوی مدیریت ریسک از دیدگاه شهید سلیمانی موضوعی جدید و نو بوده که پژوهشگران و محققان نسبت به آن نپرداخته اند، در جدول شماره یک تعدادی از پژوهش های انجام شده در زمینه

مدیریت ریسک و سردار سلیمانی آورده شده است.

جدول شماره ۱ پیشینه تحقیق

ردیف	موضوع	نام محقق	سال تحقیق	نتایج تحقیق
۱	An Early Warning System for Technological Innovation Risk Management Using Artificial Neural Networks	هودر و همکاران	۲۰۰۷	نتایج این تحقیق نشان می‌دهد، ارزیابی و مدیریت ریسک در سیستم‌های انسانی قابل توجه است.
۲	A statistical model for risk management of electric outage forecasts	حادث و همکاران	۲۰۱۰	نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، در روش‌های انسانی استفاده از فرد خبره، علاوه بر تحمیل هزینه‌ی زیاد به سازمان، پایداری سازمان را به شدت کاهش می‌دهد؛ زیرا سازمان در برهه‌های زمانی، وابسته به قدرت فرد خبره عمل خواهد کرد.
۳	تحلیل ریسک مدیریت منابع انسانی ارتش جمهوری اسلامی ایران	ناصر شهلائی	۱۳۹۴	نتایج این پژوهش نشان می‌دهد، سه مورد از با اهمیت ترین ریسک‌ها در مدیریت منابع انسانی آجا، «اجرا نشدن فرایند خاص جذب نخبگان، دشواری جذب و نگهداری کارکنان متخصص و با مهارت بالا و نگاه متفاوت مسوولان به

احتیاط و ذخیره» می باشد.				
نتایج این تحقیق نشان میدهد، جنگ و حمله دشمن و تروریسم به عنوان فاجعه بارترین نوع تهدیدات در محیطهای شهری می باشند که با مدیریت ریسک چنین تهدیداتی می توان از خسارات فاجعه بار آنها تا حدود زیادی کاست.	۱۳۹۵	مهدی مدیری و همکاران	مدیریت ریسک در بحران های انسان ساخت با رویکرد پدافند غیر عامل (نمونه موردی: کلان شهر تهران)	۴
نتایج این تحقیق نشان میدهد، روش کیفی ارائه شده در این مقاله یک دفاع در عمق گسترده را ارائه می دهد چارچوبی که به طور قابل توجهی باعث کاهش ریسک عملیاتی ، بهینه سازی منابع سیستم و کاهش هزینه ها می شود.	۲۰۰۱	تیم باس و راجر رویشاو	Defense-in-depth revisited: qualitative risk analysis methodology for complex network-centric operations	۵
نتایج این پژوهش نشان میدهد، تشییع ایشان را «غافلگیری بزرگ» بیان میکند که مرزها را درنوردید و پیام ایشان را به جهانیان رسانید.	۱۳۹۸	زارعی	کنکاشی مقدماتی در مکتب سلیمانی	۶
نتایج این تحقیق نشان میدهد، ابتدا با بهره گیری از تحلیل مضمون مصاحبه ها،	۱۳۹۹	محمد ظاهری	ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران	۷

<p>فیلمها و داده های متنی مرتبط با شهید، ۴۴مضمون پایه، ۱۷ مضمون سازمان دهنده و ۶مضمون فراگیر تحت عناوین «مشی سیاسی، مشی اقتصادی، مبانی اعتقادی، زمینه های فردی، زمینه های شغلی و مشی فرهنگی» استخراج، و سپس با استفاده از رویکرد ساختاری تفسیری نسبت به سطح بندی اقدام کرد که مبانی اعتقادی به عنوان اثرگذارترین مضمون در سطح چهارم، زمینه های فردی در سطح سوم، مشی های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی در سطح دوم و زمینه های شغلی به عنوان اثرپذیرترین مضمون در سطح اول قرار گرفت.</p>			<p>مبثنی بر سبک مدیریتی شهید سپهبد قاسم سلیمانی</p>
<p>نتایج این پژوهش نشان میدهد، مکتب این شهید والامقام در پنج بُعد «معنوی و ارزشی»، «فردی و رفتاری»، «فرماندهی و مدیریتی»، «نظامی» و «تأثیرگذاری (عملکردی)» مشخص شد نتایج به دست آمده نشان داد که پیامد مکتب سلیمانی،</p>	<p>۱۳۹۹</p>	<p>حسین دهقانی پوده و امین پاشایی هولاسو</p>	<p>تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی</p> <p>۸</p>

«سعادت و شهادت» است.				
نتایج این پژوهش نشان می‌دهد مدیران می‌توانند با ارزیابی صحیح میزان ریسک سیاسی، اثرات ریسک را به حداقل رسانده و از فرصت‌های موجود بهترین بهره‌را ببرند.	۱۳۷۹	شمس السادات زاهدی	عنوان مدیریت ریسک سیاسی	۹
نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که نظام سلامت ایران علی‌رغم رشد زیرساخت‌های سلامت و سیاست‌گذاری‌های جدید، خطاهای پزشکی با روند در حال رشد مواجه است و این موضوع به یکی از چالش‌های مهم سیاست‌گذاران حوزه سلامت تبدیل شده است. توسعه زیرساخت و تلاش برای بهبود شاخص‌های عملکردی بدون برخورداری از درک سیستمی از مسئله، منجر به کاهش میزان خطاهای بالینی در بیمارستان‌ها و مراکز سلامت نخواهد شد.	۱۳۹۸	مهدی باستان و همکاران	مدل ارزیابی سیاست‌های مدیریت ریسک بالینی	۱۰
نتایج تحقیق نشان می‌دهد که ریسک‌های عملیاتی منابع انسانی دارای بیشترین مجموع تاثیر گذاری و تاثیر پذیری در	۱۳۹۵	آرین قلی پور و الهام ابراهیمی	مدیریت ریسک منابع انسانی: کاربرد رویکرد آمیخته	۱۱

<p>شبکه ارتباطات متقابل میان ریسک ها می باشد و نسبت به سایر حوزه های اصلی ریسک های منابع انسانی از بالاترین اولویت برخوردار است.</p>				
<p>نتایج پژوهش نشان می دهد که اهداف استراتژیک و عملیاتی واحد تا چه میزان قابل دستیابی است و اینکه گزارشگری واحد قابل اتکا بوده و قوانین و مقررات ذی ربط رعایت می شوند. (طبق این مستند، کنترل داخلی فرآیندی است که به منظور کسب اطمینان معقول از تحقق اهدافی که در سه گروه اثربخشی و کارآیی عملیات، قابلیت اعتماد گزارش دهی مالی و رعایت قوانین و مقررات دسته بندی می شود، توسط هیأت مدیره، مدیریت و سایر کارکنان یک واحد اقتصادی برقرار شود.</p>	<p>۱۳۸۴</p>	<p>حسین کشیری</p>	<p>مدیریت ریسک واحد اقتصادی - چارچوب یکپارچه (ERM)</p>	<p>۱۲</p>
<p>نتایج نشان می دهد که استراتژیهای پاسخ برای مهمترین ریسک بحرانی، مشخص و در نهایت با کمک از پژوهش های پیشین و</p>	<p>۱۳۸۹</p>	<p>بهرروز دری و احسان حمزه ایی</p>	<p>تعیین استراتژی پاسخ به ریسک در مدیریت ریسک به وسیله تکنیک ANP (مطالعه موردی: پروژه توسعه میدان نفتی آزادگان شمالی)</p>	<p>۱۳</p>

<p>همچنین تکنیک گروه اسمی، مدل تصمیم گیری تهیه و از طریق مقایسات زوجی، بهترین استراتژی برای مهمترین ریسک در پروژه توسعه میدان نفتی آزادگان شمالی انتخاب شده است.</p>			
--	--	--	--

منبع: بررسی ها و مطالعات تحقیق

روش شناسی پژوهش

در این پژوهش به منظور تدوین الگوی مدیریت ریسک از دیدگاه شهید قاسم سلیمانی براساس روش کتابخانه ای (زندگینامه، سخنرانی ها، یادداشت ها و بیانات) و همچنین مصاحبه با افراد صاحب نظر، اطلاعات، گردآوری، و برای تحلیل داده ها از روش تحلیل مضمون استفاده شده است. در میان شیوه های تحلیل داده های کیفی، «تحلیل موضوعی»^۱ یا «تحلیل تماتیک» از پرکاربردترین و رایج ترین روش هاست که به عنوان «روش شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای داده های کیفی» شناخته میشود (عابدی جعفری و همکاران، ۱۳۹۰).

تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده های کیفی است. این روش، فرایندی برای تحلیل داده های متنی است و داده های پراکنده و متنوع را به داده هایی غنی و تفصیلی تبدیل می کند (Braun & Clarke, ۲۰۰۶). تحلیل مضمون، صرفاً روش کیفی خاصی نیست بلکه فرایندی است که میتواند در اکثر روشهای کیفی به کار رود. به طور کلی، تحلیل مضمون، روشی است برای:

^۱Thematic Analysis

الف- دیدن متن؛

ب- برداشت و درک مناسب از اطلاعات ظاهراً نامرتبط؛

ج- تحلیل اطلاعات کیفی؛

د- مشاهده نظام مند شخص، تعامل، گروه، موقعیت، سازمان و یا فرهنگ؛

ه- (Boyatzis, 1998, p.4) - تبدیل داده های کیفی به داده های کمی

در این روش، فرایند تحلیل داده های متنی به منظور مشخص کردن داده های غنی و تفصیلی از داده های پراکنده و گوناگون است. نکته حائز اهمیت این است که تحلیل مضمون، فرایندی است که میتواند در بیشتر روش های کیفی به کار رود؛ اما صرفاً روش کیفی خاصی نیست؛ بلکه یکی از فنون تحلیلی در پژوهش های کیفی به شمار میرود (بیات و همکاران، ۱۳۹۵). داده هایی که میتواند با روش تحلیل مضمون مورد ارزیابی قرار بگیرد، اعم از داده های متنی، مصاحبه ها و داده های مشاهده ای متنی شده است. تحلیل مضمون برای تفسیر داده ها، هم در رویکرد استقرایی و هم در رویکرد قیاسی، کاربرد دارد (فریس و گلیسون ۲۰۰۴)!

اسناد مورد بررسی را که شامل سخنرانی ها، بیانات و یادداشت ها می باشد به صورت جدول ذیل آورده ایم.

جدول شماره ۲. اسناد مورد بررسی در تحقیق

ردیف	عنوان	مرجع
۱	بیانات رهبر فرزانه انقلاب درباره شهید قاسم سلیمانی	www.khamenei.ir
۲	مصاحبه با افراد صاحب‌نظر، سخنرانیها و یادداشتهای موجود درباره شهید سلیمانی	<ul style="list-style-type: none"> - نشست علمی همایش گام دوم انقلاب مکتب شهید سلیمانی، سردار مبینی ده کردی، ۱۳۹۹/۰۵/۲۸. - نشست علمی همایش گام دوم انقلاب مکتب شهید سلیمانی، دکتر متقی، ۱۳۹۹/۰۵/۱۵. - نشست علمی همایش گام دوم انقلاب مکتب شهید سلیمانی، سردار مبینی ده کردی و دکتر امینی، ۱۳۹۹/۰۴/۲۹. - گفتگوی تلویزیونی دکتر محسن رضایی راجع به حاج قاسم، ۱۳۹۸/۱۰/۱۳. - گفتگوی تلویزیونی دکتر حسین دهقان درباره حاج قاسم، ۱۳۹۸/۱۰/۲۸. -
۳	کتاب تالیف شده درباره شهید سلیمانی	<ul style="list-style-type: none"> - کتاب: بیابید اینگونه باشیم (مبانی و اصول مکتب شهید سلیمانی). - کتاب: سلوک در مکتب سلیمانی - کتاب: برادر قاسم (سیری در

<p>اندیشه های راهبردی شهید حاج قاسم سلیمانی</p>		
<p>- روایت مشاهدات عینی و گفتگوی شنیدنی دفتر حفظ و نشر آثار رهبر انقلاب اسلامی با حاج قاسم سلیمانی، فرماندهی که تا پایان جنگ ۳۳ روزه در لبنان بوده است - ۱۳۹۸/۰۷/۹</p> <p>- فیلم کامل مصاحبه سرلشگر پاسدار دکتر محسن رضایی (فرمانده اسبق سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و دبیر مجمع تشخیص مصلحت نظام) در خصوص شهید سلیمانی - مهر ۱۳۹۹</p> <p>- فیلم کامل مصاحبه سرتیپ پاسدار محمدرضا فلاح زاده (معاون هماهنگ کننده نیروی قدس سپاه) در خصوص شهید سلیمانی - مهر ۱۳۹۹</p>	<p>فیلم و کلیپ درباره شهید قاسم سلیمانی</p>	<p>۴</p>

منبع: یافته های تحقیق

یافته های پژوهش

تحلیل مضمون ها

پس از بررسی بیانات حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) و مصاحبه با افراد صاحب نظر، سخنرانیها و یادداشتهای موجود، کتب تالیف شده و فیلم و کلیپ درباره شهید قاسم سلیمانی با استفاده از روش تحلیل مضمون، داده ها مقوله بندی شده و مورد تفسیر قرار گرفت. در این مرحله با مطالعه دقیق در این متون، تمامی افکار مستقل مفاهیم و نکات کلیدی و مهم به عنوان مضمونهای پایه شناسایی شد که در جدول شماره ارائه می شود:

جدول شماره ۳. شناسایی مضمون های پایه

شماره	جملات	منبع	مضمون پایه
۱	شما با متلاشی ساختن توده سرطانی و مهلک داعش، نه فقط به کشورهای منطقه و به جهان اسلام بلکه به همه ملتها و به بشریت خدمتی بزرگ کردید.	بیانات حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) ۱۳۹۶/۰۸/۳۰	شناسایی تهدیدات دشمن، برنامه ریزی و از بین بردن ریسک تهدید دشمن، عملگرا
۲	برادر بسیار عزیزمان آقای سلیمانی بارها، بارها جان خودشان را در معرض تهاجم دشمن قرار داده اند؛ در راه خدا؛ برای خدا و مخلصان الله و مجاهدت کرده اند.	بیانات حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) ۱۳۹۷/۱۲/۱۹	شجاع و ریسک پذیر
۳	در نبوغ نظامی وی هیچ تردیدی نیست و آثار و نشانه های آن را میتوان هم در دوران دفاع مقدس و هم در سایر دوره های مسئولیتی ایشان مشاهده کرد؛ اما مرور عملکرد ایشان در همین مسئولیتها چه در جنگ تحمیلی، چه در دوران فرماندهی امنیت شرق کشور و چه در سپاه قدس نشان میدهد در تمام بخش ها و حوزه هایی که فرماندهی، هدایت و رهبری صحنه های نظامی بر عهده شهید سلیمانی بود، ایشان بالاستثنا	سردار مبینی ده کردی تابستان ۱۳۹۹	فرمانده پیروز و مقتدر

		پیروز میدان بوده است.	
مدبر و تدبیرگرا	بیانات حضرت امام خامنه ای (مدظله العالی) ۱۳۹۸/۱۰/۱۸	برخی شجاعت دارند؛ اما تدبیر و عقل لازم را برای به کار بردن شجاعت ندارند و برخی اهل تدبیرند؛ اما اهل اقدام و عمل نیستند و دل و جگر کار را ندارند.	۴
جامعیت پذیر، نابغه نظامی	سردار مبینی ده کردی تابستان ۱۳۹۹	یکی از ویژگیهای ایشان آن بود که قبل از تصمیم گیریهای مهم در موضوعات مختلف همه نظرات و دیدگاههای مختلف را اخذ کرده و آنها را جمع بندی میکرد. قابلیت بالا و قدرت تسلط و اشراف، شهود و نخبگی در این جمع بندیها از جمله محاسن آن شخصیت جامع الاطراف بود به نحوی که همه افراد روی آن جمع بندی متفق القول بوده و اجماع داشتند و نهایتاً مورد پذیرش عمومی قرار میگرفت.	۵
کلان نگر و جزء نگر نسبت به مسائل	سردار مبینی ده کردی تابستان ۱۳۹۹	ایشان شخصیتی بود که هم مسائل جزئی و هم مسائل کلان را به خوبی تشخیص داده و ارتباط منطقی و موضوعی بین آنها را نیز درک مینمود.	۶
تمرکز بر اهداف، هدف کلان، هدف میانی و هدف عملیاتی.	سردار مبینی ده کردی تابستان ۱۳۹۹	هدف عملیاتی سردار سلیمانی این بود که نفوذ آمریکا در عراق نباید افزایش یابد. چرا که این موضوع امنیت ملی جمهوری اسلامی و کل منطقه را به مخاطره خواهد انداخت. شناخت و ایجاد این هدف عملیاتی بر اساس شهود، نخبگی ذاتی و تجارب بالایی ایشان بود.	۷
نگاه آینده نگر	سردار مبینی ده کردی تابستان ۱۳۹۹	شهید سلیمانی قبل از ورود به هر مسأله‌ای، مبتنی بر یک نگاه آینده نگر، اهداف خود را در مواجهه با آن مساله مشخص می کرد.	۸

تغییر پذیر، تحول گرا	سردار مبینی ده کردی تابستان ۱۳۹۹	یکی از شاخص های تفکر شهید سلیمانی را باید استقبال از تحولات و مدیریت تغییرات همزمان دانست.	۹
تفکر تاکتیکی و راهبردی	دکتر متقی تابستان ۱۳۹۹	تفکر سردار سلیمانی، تفکر تاکتیکی و راهبردی است.	۱۰
تغییر گرا، مدیریت پایدار، تغییر توازن قدرت منطقه، چالش گرا، ریسک پذیر	دکتر متقی تابستان ۱۳۹۹	آمریکایی ها به این نتیجه رسیدند که نظم نوین جهانی بعد از فروپاشی شوروی سابق، نظم نوین تک قطبی است، استراتژی آمریکایی ها به دو صورت در منطقه بود: ۱. درگیر جنگ نشوند ۲. اگر بشوند سریع مدیریت کنند. نیروی قدس از زمان حضور سردار سلیمانی از حالت اطلاعاتی خارج شد و ساختار منطقه عوض شد.	۱۱
مبتکر، خلاق، فرمانده ساز	دکتر متقی تابستان ۱۳۹۹	شهید سلیمانی ابداع کننده ارتش چند ملیتی است.	۱۲
هویت گرا، انسجام گرا، نهاد ساز، دولت ساز	دکتر متقی تابستان ۱۳۹۹	سردار سلیمانی ایران را از کشور منطقه ایی به قدرت منطقه ایی تبدیل کرد.	۱۳
تخصص گرا، نکته بین، متخصص	دکتر متقی تابستان ۱۳۹۹	سردار سلیمانی به کار کارشناسی اعتقاد داشت.	۱۴
رهبر، مدیر، تدوینگر استراتژی بر اساس ریسک های موجود، شناسایی ریسک، تدوین چشم انداز	سردار مبینی ده کردی تابستان ۱۳۹۹	سردار سلیمانی، با برگزاری نشست های علمی و تخصصی برای ساختن طرح های راهبردی در عراق، سوریه و افغانستان و یمن از افراد متخصص استفاده کرده به تدوین استراتژی پرداخت و چالش ها را مدیریت کرد.	۱۵

منبع: یافته های تحقیق

جمع بندی مضمون ها

از تحلیل مضمون های پایه به مضمون های سازمان دهنده و از تحلیل مضمون های سازمان دهنده به مضمون های فراگیر رسیده می شود که در جدول شماره ۴ به آنها اشاره می شود:

جدول شماره ۴. تحلیل مضمون ها

مضمون های پایه	مضمون های سازمان دهنده	مضمون فراگیر
برنامه ریزی و از بین بردن ریسک+ جامعیت پذیر+ کلان نگر و جزء نگر نسبت به مسائل+نگاه آینده نگر+تدوین چشم انداز	بعد برنامه ریزی	بعد مدیریت ریسک
شناسایی تهدیدات دشمن+نکته بین+خلاق+مبتکر+تفکر تاکتیکی و راهبردی+تحول گرا+تمرکز بر اهداف+شناسایی ریسک	بعد شناسایی	
تدوینگر استراتژی براساس ریسک های موجود+مدبرو تدبیر گرا+متخصص+هویت گرا+انجام گرا+هدف عملیاتی	بعد تحلیل کمی و کیفی	
عملگر+نهاد ساز+دولت ساز+تغییر توازن قدرت منطقه+تغییر گرا+چالش گرا+ریسک پذیر	بعد پاسخ به ریسک	
مدیریت پایدار+تمرکز بر اهداف+فرمانده پیروز و مقتدر+شجاع و ریسک پذیر+نابغه نظامی+فرمانده ساز	بعد کنترل و نظارت	

منبع: یافته های تحقیق

بر اساس تجزیه و تحلیل، ابعاد و مؤلفه های الگوی مدیریت ریسک از دیدگاه شهید قاسم سلیمانی در شکل ۱ نمایش داده می شود:

شکل شماره ۱. الگوی مدیریت ریسک از دیدگاه شهید قاسم سلیمانی

نتیجه‌گیری و پیشنهادات

الف. نتیجه‌گیری

شهید قاسم سلیمانی به عنوان یک فرمانده مدبر، مدیر توانمند و ریسک پذیر مایه مباهات نظام جمهوری اسلامی ایران و جامعه جهانی و مردم آزادی خواه جهان است و بعد از حضور در فرماندهی نیروی قدس و نقش آفرینی در مقابله با اقدامات تروریستی داعش که دست نشانده دولتهای استعمارگر بودند و با خنثی کردن نقشه های دشمن در منطقه غرب آسیا به چهره ای بین المللی و نماد مقاومت تبدیل شدند. در حقیقت مبارزه سردار سلیمانی در برابر داعش از نوع ریسک‌های نوظهور بوده است. پس از سالها مجاهدت، تلاش مجاهدانه با تدبیر، با اخلاص، فرمانده شکست ناپذیر و عملگرا در نهایت به آرزوی دیرین خود یعنی شهادت در راه حق رسیدند. همچنین شهید سلیمانی «سرباز بدون مرز» است. ایده‌ی «جهان‌وطنی» که آن را می‌توان در اندیشه امام خمینی و رهبری دید. شهادت شهید سلیمانی نشان داد که قلمرو اثر او از ایران و حتی جهان شیعه و اسلام فراتر رفته است. به فرموده رهبری او و دیگر سربازان انقلاب اسلامی هر جایی که امر مقدسی در خطر است و یا ظلمی صورت می‌گیرد، وارد می‌شوند. یعنی گستره حضور ما هر جایی است که ارزش‌های کلیدی «قداست» و «عدالت» به خطر بیافتد.

این پژوهش به منظور شناسایی و تدوین الگوی مدیریت ریسک از دیدگاه مکتب شهید قاسم سلیمانی با بررسی کتابخانه ای، سخنرانیها، یادداشتها، بیانات و همچنین مصاحبه با افراد صاحب نظر و نظر آنها و بهره گیری از روش تحلیل مضمون، مدیریت ریسک را از دیدگاه شهید سلیمانی در ابعاد برنامه ریزی، شناسایی، تحلیل کمی و کیفی، پاسخ به ریسک و کنترل و نظارت بررسی کرده و در شکل شماره ۱ به تدوین الگوی مدیریت ریسک از دیدگاه شهید قاسم سلیمانی پرداخته شده است. در الگوی به دست آمده بر اساس ابعاد شاخص مدیریت ریسک که شامل برنامه

ریزی، شناسایی، تحلیل کمی و کیفی، پاسخ به ریسک، کنترل و نظارت، مضمون های استخراج شده قرار گرفته شدند. در بعد برنامه ریزی که شامل زیرمجموعه (برنامه ریزی و از بین بردن ریسک+ جامعیت پذیر+ کلان نگر و جزء نگر نسبت به مسائل+نگاه آینده نگر+تدوین چشم انداز)، در بعد شناسایی شامل (شناسایی تهدیدات دشمن +نکته بین+خلاق+مبتکر+تفکر تاکتیکی و راهبردی+تحول گرا+تمرکز بر اهداف+شناسایی ریسک)، در بعد تحلیل کمی و کیفی شامل (تدوینگر استراتژی براساس ریسک های موجود+ مدبرو تدبیرگرا+متخصص+هویت گرا+انجام گرا+هدف عملیاتی)، در بعد پاسخ به ریسک شامل (عملگر+نهاد ساز+دولت ساز+تغییر توازن قدرت منطقه+تغییرگرا+چالش گرا+ریسک پذیر)، بعد کنترل و نظارت شامل (مدیریت پایدار+تمرکز بر اهداف+فرمانده پیروز و مقتدر+شجاع و ریسک پذیر+نابغه نظامی+فرمانده ساز) به دست آمده واز مولفه های شاخص شهید سلیمانی در تدوین مواجهه با ریسک و کاهش آن بوده است که به صورت این الگو به دست آمده است.

در مقایسه الگوی ارائه شده در این تحقیق با سایر الگوها، الگوی بدست آمده از لحاظ ساختار و نظام، متفاوت و مبتنی بر توانمندی، بلوغ و توانایی های فردی بوده و در مقایسه با الگوی مدیریت ریسک مبتنی بر هوش مصنوعی (هوشمند) با اتکا به مدیریت فردی و توجه به شاخص های انسانی و خبرگی می باشد که نشان دهنده نتایج ملموس با واقعیت و احتمال خطای انسانی می باشد.

پیامد الگوی ارائه شده در مکتب شهید سلیمانی نشان دهنده تدوین و اجرای مدیریت ریسک در مکتب این شهید بزرگوار است.

در نهایت نتیجه گرفته میشود که مکتب این شهید در بعد مدیریت ریسک در برابر تهدیدات

دشمن دقیق و علمی و راه گشای مدیران آینده در تمامی عرصه های جنگ اقتصادی، فرهنگی و نظامی می باشد، انشالله.

شهید سلیمانی تنها یک الگو در عرصه نظامی و جنگاوری نبود بلکه او برای همه کارگزاران و دست اندرکاران اداره بخش های مختلف کشور و برای آحاد ملت عزیز ایران مخصوصاً جوانان برومند این سرزمین یک الگوی جامع اخلاقی، فکری، معرفتی، معنوی و نمونه‌ای برجسته از مدیریت ریسک است.

ب. پیشنهاد

- تدوین راهکارها و سیاست های لازم درباره الگوی استخراج شده در پژوهش به منظور خط مشی مدیران آینده.

- مقایسه رهیافت های این پژوهش با الگوهای مدیریتی غرب

- بررسی الگوی مدیریت جهادی شهید سلیمانی در بین گروه های مقاومت (بررسی موردی

گروه های جهادی یمن)

- تحلیل و واکاوی علت محبوبیت سردار سلیمانی در احاد مردم

- تدوین استراتژی های مبارزه سردار سلیمانی در جنگ اقتصادی با دشمن

منابع فارسی

- آقامحمدی، داوود، (۱۳۹۰). عوامل مؤثر بر چابکسازی سازمانهای نظامی کشور با نگرش به تهدیدات آینده، فصلنامه مطالعات دفاعی استراتژیک، سال ۱۱، شماره ۴۴، تابستان ۹۰، ص ۶۳ تا ۸۸
- باستان، زادفلاح، احمدوند، & علی محمد. (۲۰۱۹). مدل ارزیابی سیاست‌های مدیریت ریسک بالینی. فصلنامه مطالعات مدیریت راهبردی، ۱۰(۳۸)، ۶۹-۹۷.
- بیات، عبدالحمید؛ محمددینی، محسن؛ صادقی، مجید و حیدریدلگرام، محمدمهدی، (۱۳۹۵). بررسی ویژگیهای استعدادی فرماندهان نظامی از دیدگاه قرآن کریم، فصلنامه مدیریت اسلامی، س بیست و چهارم، ش ۴، ص ۱۸۶-۱۶۱.
- پورصادق، ناصر؛ فرشچی، سیدمحمدرضا؛ موحدی صفت، محمدرضا، (۱۳۹۲). مدیریت ریسک در محیط های نظامی و ارائه یک الگوی ارزیابی مبتنی بر نظریه بازیها، فصلنامه مدیریت نظامی، سال سیزدهم، شماره ۱، ص ۱ تا ۴۴.
- حسین دهقانی پوده و امین پاشایی هولاسو(۱۳۹۹). تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی، نشریه مدیریت اسلامی، ۲(۲۸)، ۳۷-۱۳.
- دری، حمزه‌ای، & احسان. (۲۰۱۰). تعیین استراتژی پاسخ به ریسک در مدیریت ریسک به‌وسیله تکنیک ANP (مطالعه موردی: پروژه توسعه میدان نفتی آزادگان شمالی). مدیریت صنعتی، ۱(۱)۲.
- دهقانی پوده، حسین، و پاشایی هولاسو، امین، (۱۳۹۹). تدوین الگوی فرماندهی شهید قاسم سلیمانی، نشریه علمی مدیریت اسلامی، سال ۲۸، شماره ۲، ص ۱۳-۳۷.
- دهکردی، مبینی، (تابستان ۱۳۹۹). شاخص های مدیریت راهبردی شهید سلیمانی برای تولید قدرت، مجموعه گفتار پژوهی های مکتب شهید سلیمانی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین(ع)، ت ص ۵۶.
- رضایی، محسن ، (تابستان ۱۳۹۹). مقدمه ای بر ابعاد مکتب شهید سلیمانی، مجموعه گفتار پژوهی های مکتب شهید سلیمانی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین(ع)، ت ص ۷.
- زارعی، سعادت، (۱۳۹۸). کنکاشی مقدماتی در مکتب سلیمانی، فصلنامه مطالعات راهبردی جهان اسلام، س بیستم، ش ۳: ۵-۲۵.
- زاهدی، & شمس السادات. (۱۹۹۷). مدیریت ریسک شناسی. مطالعات مدیریت (بهبود و تحول)، ۷ (۲۵، ۲۶)، ۱-۱۱.
- ساکي زاده، مراد؛ جهانگیرزاده، منصور، (۱۳۸۷). بررسی جامعه شناختی ویژگی های فرماندهان و تاثیر آن بر توانمندیهای ارتش، فصلنامه مدیریت نظامی، شماره ۱۴، ص ۱۲۹ تا ۱۵۰.
- عابدی جعفری، حسن؛ تسلیمی، محمدسعید؛ فقیهی، ابوالحسن و شیخ زاده، محمد، (۱۳۹۰). تحلیل مضمون و شبکه مضمونها، روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده های کیفی، فصلنامه اندیشه مدیریت راهبردی، ش ۱۰، ص ۱۵۱-۱۹۸.
- قلی پور، آرین، & ابراهیمی. (۲۰۱۶). مدیریت ریسک منابع انسانی: کاربرد رویکرد آمیخته. پژوهش های مدیریت عمومی، ۹(۳۲)، ۷۳-۹۶.
- کتیری، & حسین. (۲۰۰۵). مدیریت ریسک واحد اقتصادی-چارچوب یکپارچه (ERM). حسابدار رسمی،

۸۷-۱۰۲، (۱)۵

- متقی، ابراهیم، (تابستان ۱۳۹۹). تبیین نظم نوین انقلابی تمدن ساز در مکتب شهید سلیمانی، مجموعه گفتار پژوهی های مکتب شهید سلیمانی، دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه جامع امام حسین(ع)، ت ص ۱۴.
- محمد ظاهری، محمد، (۱۳۹۹). ارائه الگوی مدیریتی در تراز انقلاب برای مدیران عالی جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر سبک مدیریتی شهید سپهد قاسم سلیمانی، نشریه علمی مدیریت اسلامی، سال ۲۸، ش ۱، ص ۲۱-۴۶.
- مدیری، احدنژاد، حسینی و سید احمد. (۱۳۹۵). مدیریت ریسک در بحرانهای انسان ساخت با رویکرد پدافند غیر عامل (نمونه موردی: کلان شهر تهران). فصلنامه علمی-پژوهشی پژوهش و برنامه ریزی شهری، ۷(۲۷)، ۱۸۲-۱۶۳.
- ناصر شهبایی (۱۳۹۴). تحلیل ریسک مدیریت منابع انسانی ارتش جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه راهبرد دفاعی (مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی)، ۱۳(۵۲)، ۵۲-۲۹.

منابع انگلیسی

- Bass, T., & Robichaux, R. (2001). Defence-in-depth revisited: qualitative risk analysis methodology for complex network-centric operations. In 2001 MILCOM Proceedings Communications for Network-Centric Operations: Creating the Information Force (Cat. No. 01CH37277) (Vol. ۱, pp. ۶۴-۷۰). IEEE.
- Boyatzis, R. E. (1998). Transforming qualitative information: thematic analysis and code development, Sage.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006), "Using thematic analysis in psychology", Qualitative Research in Psychology, Vol. 3, No. 2, Pp. 77-101.
- Frith, H. and Gleeson, K (2004), Clothing and Embodiment: Men Managing Body Image and Appearance, Psychology of Men & Masculinity, 5 (1), p. 40.
- Hao, Y. h., et al., (2007). An Early Warning System for Technological Innovation Risk Management Using Artificial Neural Networks, International Conference in Management Science and Engineering ICMSE 2007, 2128-2133.
- Li, H., et al., (2010). A statistical model for risk management of electric outage forecasts. IBM Journal of Research and Development, 54, 8-21.

